

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **591** (2009-2010) – Nr. 4
ingediend op 5 juli 2010 (2009-2010)

Maatschappelijke beleidsnota

over de hervorming van het hoger onderwijs
in Vlaanderen

Motie van aanbeveling

van de dames Fientje Moerman, Vera Celis, Kathleen Deckx,
Veerle Heeren en Kathleen Helsen

Stukken in het dossier:
591 (2009-2010) – Nr. 1: Maatschappelijke beleidsnota + Bijlagen
– Nr. 2 en 3: Moties van aanbeveling

verzendcode: IED

Het Vlaams Parlement,

- gelet op de werkzaamheden van de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs van maart tot juni 2010 en de dertien hoorzittingen, waarbij nagenoeg alle belangrijke actoren uit het Vlaamse hogeronderwijsveld gehoord zijn;
- gelet op de analyse die door de commissie werd gemaakt van de toekomstige beleidsopties inzake de toekomst van het hoger onderwijs in Vlaanderen aan de hand van hoorzittingen over de toekomst van de academische hogeschoolopleidingen, de positie van het Vlaamse hoger onderwijs in een internationale context, de positie van het hoger kunstonderwijs, onderzoek, financiering, internationalisering en taalgebruik, democratisering, afstemming op het afnemend veld, personeel, en de standpunten van – respectievelijk – hogescholen, universiteiten en associaties;
- gelet op het colloquium ‘Perspectief 2020. Een Europese toekomst voor het Vlaams Hoger Onderwijs’, waarin via lezingen en discussies met vertegenwoordigers van de verschillende organisaties die betrokken zijn bij het hoger onderwijs, actuele plannen voor de verdere hervorming van het hoger onderwijs werden getoetst aan de ambities van de Europese Strategie 2020 en het Vlaams Pact 2020;
- gelet op de maatschappelijke beleidsnota over de hervorming van het hoger onderwijs in Vlaanderen die daarvan het resultaat is en die als basis diende voor het debat in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 8 juli 2010;
- gelet op de werkzaamheden van de Ministeriële Commissie optimalisatie en rationalisatie in het hoger onderwijs (rapport-Soete), de synthesenota van Van Damme en de conclusies van de werkgroep ‘maatschappelijk debat’ van 6 mei 2010;
- gelet op het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014, dat stelt dat:
 - a) de Vlaamse Regering met betrekking tot de rationalisatie, optimalisatie en integratie van het landschap hoger onderwijs na maatschappelijk debat een beslissing zal nemen over de te vervullen voorwaarden;
 - b) de verhoging en de aanwending van het potentieel in het hoger onderwijs voor kennisontwikkeling en innovatie aanvullende en gecoördineerde extra inspanningen vergt in samenwerking met de associaties, het bedrijfsleven en de overheden;
 - c) erop moet worden toegezien dat de professionele bacheloropleidingen afgestudeerden kunnen klaarstomen voor de arbeidsmarkt en dat werkplekleren daarbij essentieel is;
 - d) dat het nieuwe financieringsmechanisme van het hoger onderwijs wordt geëvalueerd en bijgestuurd, mocht blijken dat bepaalde opleidingen zich onvoldoende kunnen ontplooiën;
 - e) dat de geleverde inspanningen worden versterkt en voortgezet om de participatiegraad te verhogen en meer jongeren uit kansengroepen en sommige regio’s te laten doorstromen naar het hoger onderwijs;
- gelet op het feit dat in 2013 de academisering van de academiserende hogeschoolopleidingen voltooid zal zijn;
- gelet op de doelstellingen van ViA (Vlaanderen in Actie) en Pact 2020, die stellen dat Vlaanderen:
 - a) verder moet uitgroeien tot een lerende samenleving waarin zoveel mogelijk kinderen en volwassenen het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke vorming genieten;
 - b) uitgroeit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert in 2020;
 - c) behoort tot de top vijf van de kennisintensieve regio’s op het vlak van geproduceerde en verdiende welvaart en op het gebied van investeringen in 2020;
 - d) tegen 2014 drie procent van zijn bbp (bruto binnenlands product) aan O&O (onderzoek en ontwikkeling) besteedt vanuit een oogpunt van economische en maatschappelijke valorisatie en dat het aandeel verder groeit na 2014;

- e) het aantal kortgeschoolden op de arbeidsmarkt met de helft verminderd is doordat
 - i) meer jongeren het secundair onderwijs afwerken;
 - ii) meer jongeren na hun secundair onderwijs verder studeren zowel in het hoger beroepsonderwijs als in het hoger onderwijs;
 - iii) meer mensen deelnemen aan levenslang en levensbreed leren (stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd);
 - f) het aantal schoolverlaters die het secundair onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, halveert, en dat het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk stijgt – ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders – en dat kinderen van niet-hooggeschoolde ouders een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs bereiken;
- gelet op het feit dat een brede parlementaire consensus zich schaart in de traditie van de onderwijshervormingen in ons land en in Vlaanderen;
- vraagt de Vlaamse Regering:
- 1° dat de academiserende hogeschoolopleidingen (met uitzondering van de academi-serende kunstopleidingen) worden geïntegreerd in de universiteiten. Met integratie wordt daarbij bedoeld dat de universiteiten verantwoordelijkheid krijgen over:
 - a) de uitreiking van de diploma's;
 - b) het onderwijs- en het onderzoeksbeleid met betrekking tot die opleidingen;
 - c) de kwaliteitszorg voor onderwijs en onderzoek;
 - d) het personeelsbeleid over het personeel, aangesteld in die opleidingen.
 De volgende randvoorwaarden moeten daarbij in acht worden genomen, ook om de kwaliteit van het hoger onderwijs in het algemeen te garanderen:
 - a) de maatschappelijke meerwaarde, dat wil zeggen de stijging van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek met het oog op het behalen van de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen, geformuleerd in ViA en Europa 2020;
 - b) een adequate financiering die het mogelijk maakt die ingrijpende operatie te voltooien;
 - c) de maximale efficiëntie van de besteding van (onderzoeks- en onderwijs)mid-delen;
 - d) het behoud van de verschillen en de complementariteit in de profielen en de doelstellingen van de onderscheiden opleidingen;
 - e) het behoud van de huidige hoge kwaliteit van de professionele bachelorop-leidingen en hun specifieke rol inzake innovatie, en de versterking van die opleidingen met focus op knelpuntberoepen en hun maatschappelijke belang, alsook op de regionale behoeften;
 - f) gerichte aanvullende inspanningen voor de verdere democratisering van het hoger onderwijs, zowel van de huidige universitaire opleidingen, de geacade-miseerde opleidingen als de professionele bacheloropleidingen;
 - g) versterking en uitbreiding van de mogelijkheden tot overgang van de ene naar de andere opleiding;
 - h) een institutionele vereenvoudiging van het hogeronderwijslandschap waarbij de hervorming plaatsvindt in een gefaseerd tijds kader dat voor iedereen het-zelfde is (gelijk oversteken);
 - i) de versterking van de kruisbestuiving tussen het hoger onderwijs en andere maatschappelijke actoren onder andere het bedrijfsleven in het kader van de versterking van de kennisdriehoek onderwijs-onderzoek-innovatie;
 - 2° om voor de hogere kunstopleidingen binnen de hogeschool een aparte structuur uit te werken in de vorm van 'Schools of Arts'. Aan die Schools of Arts worden decretaal bijzondere bevoegdheden toegekend. Die bevoegdheden liggen in het verlengde van de specificiteit van de kunstopleidingen. Dat betekent dat die bevoegdheden niet langer worden uitgeoefend door de raad van bestuur van de

- hogeschool, maar binnen die van de Schools of Arts, en dat daarin ook de universiteit van de associatie waartoe de hogeschool behoort, is vertegenwoordigd;
- 3° dat de structuur van de hogere kunstopleidingen eenvormig zou zijn in de gehele Vlaamse Gemeenschap;
- 4° dat de associaties van hogescholen en universiteiten blijven bestaan. De volgende taken moeten ze minstens toebedeeld krijgen:
- a) de organisatie van de samenwerking en het aanhalen van de banden tussen de professionele bachelors en de geacademiseerde en academische opleidingen met inbegrip van de overgangsmogelijkheden en de ontwikkeling van leerlijnen;
 - b) de bevordering van de coördinatie van het onderzoek en meer bepaald van de translatieketen van fundamenteel naar toegepast onderzoek en omgekeerd, en van innovatie;
 - c) logistieke coördinatie in het algemeen;
 - d) als forum de evolutie naar een geïntegreerde hogeronderwijsruimte voorbereiden;
- 5° om de eindverantwoordelijkheid voor de hogere beroepsopleidingen (HBO5) te situeren aan de hogescholen maar met een duidelijke arbeidsverdeling en afspraken met de centra voor volwassenenopleiding en ook met de universiteiten in het kader van levenslang leren;
- 6° om de huidige hervorming niet als een eindpunt te zien. In Vlaanderen wordt een geïntegreerde hogeronderwijsruimte ontwikkeld, waarin HBO5-bachelor-master en doctoraatsopleidingen een plaats krijgen. Er wordt gekozen voor één enkele binariteit, namelijk bachelor en master, en het profiel van elke richting wordt versterkt, waarbij er een continuüm bestaat tussen toepassingsgerichte en op onderzoek gebaseerde opleidingen. Om dat te realiseren herdefiniëren we de rol van de associaties;
- 7° de middelen van het hoger onderwijs te verhogen om de 2 percentnorm te behalen en de hervorming van het hogeronderwijslandschap te doen slagen. Dat vereist ook een herziening van de financieringsmechanismen uit het Financieringsdecreet, met aandacht voor de leefbaarheid na integratie van bepaalde instellingen en het behoud van de verschillende profielen van de academiserende opleidingen. Deze verhoging moet gebeuren met inachtneming van een evenwicht tussen drie componenten, zijnde:
- a) de versterking van de onderzoeksfinanciering van de vroegere tweecyclopleidingen;
 - b) de versterking van de financiering van de professionele bacheloropleidingen;
 - c) de verhoging van de financiering van de huidige academische opleidingen aan de universiteiten met inbegrip van een versterking van de kanalen voor onderzoeksfinanciering.
- De middelen voor de versterking van de onderzoeksfinanciering van de vroegere tweecyclopleidingen worden tijdens een overgangperiode ‘gekleurd’, wat betekent dat ze aan die bestemming worden geaffecteerd en dat de instellingen afzonderlijk moeten rapporteren over de besteding ervan.
- Tevens moet er een specifieke aanvullende financiering worden voorzien voor de hogeronderwijsinstellingen met zetel en vestigingsplaats(en) in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (een zogenaamde ‘Brusselnorm’);
- 8° om een geïntegreerd en gecoördineerd personeelsstatuut en een nieuwe rechtspositieregeling voor het geheel van het hoger onderwijs te ontwikkelen.
- Daarin wordt:
- a) in de mogelijkheid voorzien voor het onderwijzend personeel van de academiserende hogeschoolopleidingen om ingeschakeld te worden in het ZAP-kader (zelfstandig academisch personeel) na positieve beoordeling van het dossier en

- met hantering van dezelfde criteria als voor de universitaire ZAP-leden, weliswaar rekening houdend met de profielverschillen van de opleidingen;
- b) in een overgangskader voorzien met behoud van de huidige loopbaanmogelijkheden voor het onderwijzend personeel van de academiserende hogeschoolopleidingen dat niet in het ZAP-kader wordt ingeschaald;
 - c) een geëigende oplossing uitgewerkt voor het ATP-personeel (administratief en technisch personeel), verbonden aan de academiserende opleidingen met respect voor de rechten van dat personeel en zonder de hogescholen op te zadelen met een al te zwaar sociaal passief;
 - d) een einde gemaakt aan de ‘bijzondere salarisschaal’ voor lesgevers in het hoger kunstonderwijs die bij voltijdse opdracht slechts 70 percent bedraagt van de gangbare salarisschaal, toegekend aan de lesgevers van andere opleidingen aan de hogescholen – weliswaar met inachtneming van de vigerende algemene cumulatiereregelingen;
- 9° aan de publiekrechtelijke instellingen zoals UGent en de VAH's (Vlaamse Autonome Hogeschool) een vergelijkbare autonomie en beheersstructuur toe te kennen als die waarover de vrije instellingen vandaag reeds beschikken. De decreetgever moet binnen een decretaal vastgelegd kader de nodige ruimte laten waarbinnen de instellingen hun eigen beleid kunnen verwezenlijken. Vertegenwoordigers van de academiserende opleidingen blijven vertegenwoordigd in de Onderzoeksraad van de universiteiten, minstens zo lang de desbetreffende onderzoeksmiddelen ‘gekleurd’ zijn;
- 10° uitgaande van het principe dat het Nederlands de bestuurs- en onderwijstaal is in het hoger onderwijs, er aan de instellingen meer ruimte wordt gelaten om andere talen te hanteren als onderwijstaal, met dien verstande (1) dat dit op bachelorniveau tot 30 studiepunten wordt beperkt in de niet-taalopleidingen en (2) dat wat betreft de masteropleidingen de equivalentieregel principieel wordt behouden op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap, maar dat de Vlaamse Regering kan afwijken op advies van de Erkenningscommissie;
- 11° om de taalregeling in haar geheel in te passen in de verdere kwaliteitsbewaking en democratisering van het hoger onderwijs en de optimale afstemming ervan op het werkgelegenheidsveld en op de samenleving in haar geheel;
- 12° dat er, met het oog op het behalen van het streefcijfer van twintig percent studenten met buitenlandse studie-ervaring in 2020, in een aangepaste financiële ondersteuning wordt voorzien om die ervaring ook voor minder begoeede studenten haalbaar te maken;
- 13° om de mobiliteit van Vlaamse studenten en docenten verder aan te moedigen;
- 14° om in het kader van de democratisering, ook na de voltooiing van de integratie van de academiserende opleidingen, te voorzien in een degelijke regionale spreiding van de opleidingen op bachelorniveau;
- 15° om de aandacht voor studie- en trajectbegeleiding die nu reeds in een aantal instellingen bestaat, te veralgemenen door het hoger onderwijs heen;
- 16° de volgende aanbevelingen te volgen:
- a) het aantal studiepunten van de masteropleidingen te flexibiliseren tussen 60 en 120 studiepunten;
 - b) omzichtig om te gaan met uitbreiding van de studieomvang, maar naast de banaba's ook na een professionele bachelor in specifieke vervolgoopleidingen op masterniveau te voorzien;
 - c) een dringend overleg met alle betrokkenen te starten om de sterk verminderde aantrekkingskracht van de specifieke lerarenopleidingen en het beleid daarover aan te pakken;
 - d) de mogelijkheid voor het continuüm van levenslang leren en werken te concretiseren door het volledige (hoger) onderwijs heen;

- 17° om vóór 2012 de nodige decretale basis te verschaffen aan die operatie. De implementatie van dat ingrijpende proces moet over meerdere legislaturen worden gespreid, waarbij het tijdspad, de principebeslissingen en de financieringstabel echter ab initio bekend zijn;
- 18° om binnen de Vlaamse Regering de implementatie van die vernieuwing in het hoger onderwijs voor te bereiden en daarover minimaal halfjaarlijks aan het parlement te rapporteren en een eindrapport af te leveren voor 1 september 2011, zodanig dat het wetgevende werk in de vorm van de nodige decreten kan worden afgerond uiterlijk in 2012.

Fientje MOERMAN

Vera CELIS

Kathleen DECKX

Veerle HEEREN

Kathleen HELSEN